

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

**Формування професійної компетентності
кадрового потенціалу дошкільної та
початкової освіти у системі
трансформаційних процесів**

колективна монографія

ХЕРСОН – 2018

УДК 373.2/3+005.336.2-051

ББК 74.1

Ф 79

Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі трансформаційних процесів: колективна монографія /За заг.ред. Л.Є. Петухової. – Херсон: Видавництво ХНТУ, 2018. – 208 с.

ISBN 978-966-97799-0-8

Рецензенти:

Голобородько Євдокія Петрівна – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Савченко Лариса Олексіївна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Загальна редакція:

Петухова Любов Євгенівна – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Упорядкування та редакційне оформлення:

Денисенко Вероніка В'ячеславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти ХДУ.

Обговорено та рекомендовано до друку на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти ХДУ.

Протокол №3 від 03.10.2018 р.

Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні вченої ради педагогічного факультету ХДУ.

Протокол №2 від 17.10.2018 р.

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного університету (протокол від 28.11.2018 №4)

ЗМІСТ

Передмова	4
Андрієвський Б.М. Удосконалення підготовки вчителя як умова розвитку його професійної майстерності.....	5
Петухова Л.Є., Анісімова О.Е. Особливості вивчення ідей Ф.Фребеля в моделі трисуб'єктної дидактики.....	14
Бальоха А.С. Формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи у системі освітніх трансформаційних процесів.....	27
Вінник Т.О. Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.....	36
Владимирова А.Л. Формування професійної компетентності вчителів початкових класів засобами музичного мистецтва.....	45
Воропай Н.А. Сутність і структура самоосвітньої компетентності вчителя початкових класів.....	56
Голінська Т.М. Особливості естетичного розвитку дітей молодшого шкільного віку.....	65
Горлова А.В. Гуманістичні цінності в системі підготовки майбутніх вчителів початкової школи до виховної роботи.....	82
Гриценко І.В. Формування духовно-моральної особистості студента в освітньому процесі.....	89
Денисенко В.В. Соціально-професійний аспект підготовки майбутніх учителів початкової школи.....	97
Казаннікова О.В. Психологічні детермінанти та механізми комунікативної толерантності в професійній діяльності педагога.....	106
Коткова В.В. Реалізація змішаного навчання майбутніх учителів початкових класів.....	113
Лось О.М. Особистісні дисгармонії в контексті професійної діяльності педагога.....	128
Полєвікова О.Б. Лінгводидактична підготовка майбутніх вихователів: сутність, традиції та інновації.....	134
Резнік Н.О. Основи формування взаємин молодших школярів у грі.....	155
Соценко Ю.Ю. Гувернерство як актуальна складова професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.....	173
Цюпак І.М. Тьюторство: сутність і особливості реалізації в дошкільній освіті.....	180
Юрчук Ю.Ю. Аналіз змін людської поведінки в різні епохи суспільства.....	194

2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2012. – 256 с.
3. Боришевський М. Й. Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності: моногр. / М. Й. Боришевський. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
4. Караульна Н. В. Духовність як чинник самовизначення людини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 “Соціальна філософія і філософія історії” / Н. В. Караульна. – К., 2000. – 18 с.
5. Кузь В.Г. Освіта і школа ХХІ ст. / В.Г. Кузь //Педагогіка і психологія. – 1999. – №1. – С. 143-150.
6. Кучерявий О. Г. Духовно-моральна домінанта структури і змісту національного виховання: аксіологічний, цілісний та особистісно орієнтований підходи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/domtp/2009_4/Kucher.pdf
7. Савчин М. Духовний потенціал людини / М.В. Савчин. – Вид. 2-ге, пер., доп. – Івано-Франківськ : Місток НВ, 2010. – 508 с.
8. Омельченко О.П. Духовний розвиток учнівської молоді в регіонально-культурно-освітньому просторі: Автореф.дис.канд.пед.наук: 13.00.07 / Східноукраїнський національний ун-т ім.Володимира Даля.-Луганськ, 2005.-20 с.
9. Петрук Л.П. Духовно-моральне становлення особистості майбутнього учителя в процесі вивчення історії педагогіки [Текст] / Л. П. Петрук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. - Рівне : РДГУ, 2012. - Вип. 5 (48). - С. 35-38.

Денисенко Вероніка В'ячеславівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент*

СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В умовах демократизації, духовно-інтелектуального відродження українського народу, зростання культурно-просвітницької активності мас, гуманізації та гуманітаризації освіти, росту національної самосвідомості суспільства активізується проблема духовного збагачення, переосмислення морального виховання особистості. Закономірно, що це відповідальне завдання покладається державою насамперед на вчителя: головна увага має бути

зосереджена на підготовці нового покоління педагогічних працівників, підвищенні їх загальної культури, професійної кваліфікації та соціального статусу до рівня, що відповідає їх ролі в суспільстві.

З реальної соціально-економічної ситуації, що нині склалася в Україні, впливає адекватне соціальне замовлення закладам освіти, яке виявляється в необхідності формування й розвитку творчої особистості студента як активного громадянина своєї держави. Воно може ефективно вирішуватись за умови професійної готовності працівників освіти до реалізації суспільних потреб.

«Виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості», – К.Ушинський [6, с.52], а тому незаперечним є вплив особистості викладача на формування професійної компетентності студента. Саме взаємини системи «студент – викладач» є тією соціально-педагогічною сферою, де чи не вперше розгортається професійне самоствердження майбутнього вчителя, формується його професійна самосвідомість, закладається модель професійної поведінки і стиль діяльності фахівця.

Окремі дослідження були присвячені проблемі взаємин викладачів і студентів: загальні питання психології педагогічної взаємодії у вищій школі (І.Зязюн, Г.Костюк, В.Сластьонін та ін); діалогічна взаємодія викладача й студента як умова особистісно професійного зростання майбутнього вчителя (О.Савченко, Л.Хомич); психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів (Л.Гарбузенко); вплив взаємин викладачів і студентів на формування «Я-концепції» майбутнього вчителя (В.Вилюнас) тощо.

Ціла низка досліджень була присвячена впливу взаємин викладача зі студентами на особистісне зростання майбутніх фахівців, розвитку в них професійних якостей і властивостей: діалогічна взаємодія викладача й студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя і формування в нього стилю педагогічного спілкування (Т.Іванова); психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів (С.Макшаков); вплив взаємин викладачів і студентів на формування «Я-концепції» майбутнього вчителя в умовах навчання їх у педагогічному училищі (В.Кеннон) та ін.

Під взаєминами «викладач-студент» розуміється цілеспрямована взаємодія суб'єктів педагогічного процесу, яка детермінована метою й завданнями спільної навчально-професійної діяльності, визначається як загальними психологічними механізмами, так і чітко визначеними соціально-рольовими функціями партнерів, особливостями й закономірностями педагогічного спілкування в умовах закладу вищої освіти [5, с.58].

На основі вивчення наукових досліджень встановлено, що взаємини викладачів і студентів характеризуються складною внутрішньою структурою, компонентами якої є [5, с.25]:

- 1) мотиваційний (інтерес до партнера й потреба в стосунках із ним);

2) когнітивний (сприйняття й оцінка іншого; рефлексія стосунків і усвідомлення їх труднощів; уявлення про оптимальні взаємини);

3) емоційний (задоволеність стосунками, які склалися; взаємні оцінні ставлення партнерів; відчуття психологічної захищеності, комфортності чи напруженості, тривожності);

4) поведінковий (тип взаємин і стиль педагогічного спілкування; спосіб поведінки в конфліктній ситуації; засоби коригування взаємин і взаємовпливу).

Процес соціалізації особистості майбутнього вчителя початкової школи розпочинається задовго до вступу його до закладу вищої освіти і продовжується під час навчання як у формі цілеспрямованого впливу, так і нерегульованої взаємодії з соціально-професійним середовищем. Започатковується професійно-рольова ідентифікація студента, яка розглядається як один із найважливіших механізмів соціалізації. Вона пов'язана, насамперед із прийняттям студентом нової соціально-рольової позиції майбутнього педагога, формування соціально-професійного аспекту його «Я-концепції», інтеріоризацією гуманістичних цінностей, виробленням відповідних професійно-педагогічних настанов. Особливо важливим це є для студентів педагогічних факультетів, коли людина вибирає професію і розпочинає свою підготовку до неї, набуває певного професійно-педагогічного досвіду, що допомагає ствердитись у власному виборі й розпочати педагогічну діяльність [7].

Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи полягає не лише в опануванні ним професійно необхідними компетенціями, знаннями, вміннями і навичками, які передбачені навчальними планами і програмами, у ході здійснення освітнього процесу чи під час проходження педагогічної практики, а на професійно-рольових настановах, нормах і очікуваннях студентів позначаються й інші чинники, які нерідко є прихованими і через це некерованими.

Соціально-педагогічний досвід засвоюється майбутнім педагогом не лише через логіку науки і зміст відповідної навчальної дисципліни, завдяки професійно-науковій інформації, яка повідомляється викладачами закладу вищої освіти на лекціях чи семінарських заняттях, або в процесі самостійної навчальної роботи. Так, майбутній учитель набуває своєї професійної ідентичності, збагачує і коригує (нерідко підсвідомо) власне уявлення про модель педагогічної діяльності і через відображення професійних дій і вчинків, поведінки викладачів у перебігу дидактико-педагогічної взаємодії з ними: стиль педагогічного спілкування викладача, манери його професійної поведінки, прояв особистісних і професійних якостей тощо. Все це може впливати на розширення когнітивної основи соціально-професійного аспекту «образу-Я», коригуючи і трансформуючи уявлення студента про себе як майбутнього педагога. Через це керівництво процесом професійної підготовки майбутнього вчителя має зважати і на повсякденне включення спостереження студента за

реалізацією викладачами певної моделі професійної поведінки, яке відбувається під час взаємин із ними.

Неформальна соціалізація здійснює настільки глибокий вплив, що нерідко зумовлює свідомий вибір до професійної кар'єри, що позначається, зокрема на ідентифікації майбутнього вчителя початкової школи [7].

Ті зміни, які відбуваються в системі ціннісних орієнтацій, спрямованості особистості, «Я-концепції» студентів протягом навчання їх в університеті, для більшості із них є більш значущі, ніж просто рівень їхньої професійної проінформованості, методичної підготовленості чи широти загального кругозору. Через це в педагогічній освіті процес соціалізації особистості майбутнього вчителя (її формальний і неформальний аспекти) має відбуватися насамперед під час розвивальної взаємодії в системі «студент-викладач». Ідентифікація студента з викладачем допомагає йому набуті професійної ідентичності: зміцнити професійно-педагогічну спрямованість скоригувати «образ-Я»,

підвищити

<http://www.rambler.ru/srch?oe=1251&words=%F4%EE%F0%EC%F3%E2%E0%ED%ED%FF+%EF%F0%EE%F4%E5%F1%B3%E9%ED%E8%F5+%FF%EA%EE%F1%F2%E5%E9+%F3%F7%E8%F2%E5%EB%B3%E2&hilite=00000099:001E6E95-7#7> професійну самооцінку, інтеріоризувати професійно-рольові цінності й узгодити їх зі структурою власного «Я» [8, с.114].

За даними О.Чебикіна виявлено деякий механізм ідентифікації студента з викладачем, який оцінюється ним як «симпатичний» чи «антипатичний». Учений не ставив перед собою завдання причин поділу студентами викладачів за цією ознакою, проте виходив з припущення, що у такий спосіб вони виражали ступінь своєї емоційної близькості, прихильності їх з об'єктом соціально-перцептивної оцінки [8, с.115].

Результати обстеження засвідчують, що за індексом «домінування» помітні суттєві відмінності модальності «Я-реальне» студента як з характеристикою «симпатичного» викладача. Коефіцієнт тотожності з «антипатичним» викладачем навіть вищий, що може бути результатом як механізму психологічного захисту від власних негативних намірів, імпульсів, ідей. Натомість, високий коефіцієнт тотожності «Я-ідеальне» – «він-викладач-симпатичний» скоріш засвідчує про особистісну значущість фактору домінування як однієї із професійно-рольових настанов і особистісних якостей педагога. Водночас виявлено суттєві відмінності у ступені ідентифікації студента з викладачами за індексом «доброзичливість». Високий коефіцієнт тотожності модальності «Я-реальне» за даною ознакою з характеристикою викладача «антипатичного» мабуть засвідчує про усвідомлення студентами такого власного недоліку як недостатня гуманістична спрямованість. Це підтверджує і високий коефіцієнт тотожності модальності «Я-ідеальне» з характеристикою «симпатичного» викладача і, навпаки, суттєва розбіжність з характеристикою «антипатичного». Отже, якщо одним із проявів фактору домінування взяти вимогливість педагога, а доброзичливість розуміти як повагу

до особистості, то можна вважати, що студентами – майбутніми вчителями внутрішньо приймається педагогічний принцип А.Макаренка «...Якомога більше вимогливості до людини, але разом з тим і якомога більше поваги до неї» [3, с.116].

«Я-концепція» студента – майбутнього вчителя розглядається дослідниками і як результат, і як умова функціонування його взаємин з викладачами. Через це вбачається, що через механізм оптимізації міжособистісних взаємин у системі «студент-викладач» можна ефективно впливати (усвідомлено позитивно) на формування особистості майбутнього вчителя, зокрема на його професійну спрямованість.

Взаємини «студент-викладач» розгортаються найперше в навчально-педагогічній діяльності, яка є провідною для майбутнього вчителя початкової школи, особливо на перших курсах навчання його в університеті. Проте, в ній мають місце відомі суперечності, зокрема між цілями діяльності викладача – навчати і студента – навчатися. Окрім цього, існує бар'єр у спілкуванні через відмінності соціально-рольових позицій його суб'єктів, що ускладнює процес набуття професійно-педагогічної ідентичності майбутніми педагогами.

Одним із шляхів оптимізації взаємин у системі «студент-викладач» є вибір таких способів дидактико-педагогічної взаємодії у процесі розв'язання навчально-педагогічних задач, які б вирішували внутрішні суперечливості навчальної діяльності і наближувати майбутніх учителів до реалізації професійних функцій, які важливі для їх майбутньої педагогічної діяльності. Менш всього, на думку М.Легкого, цьому сприяє традиційна (інформаційна) модель навчання, за якою навчальний матеріал загалом подається в готовому вигляді або через пояснення його викладачем на занятті, або через самостійне опрацювання обов'язкових джерел інформації: опанований матеріал відтворюється студентами на наступному чи підсумковому занятті і оцінюється викладачем; має місце тверда регламентація змісту, темпу, методів і організаційних форм навчання тощо. При цьому студент найчастіше перебуває в позиції «учня» практично протягом всього періоду навчання, за винятком хіба що виробничої педагогічної практики, коли він має самостійно реалізовувати ті педагогічні функції, які фактично до цього цілеспрямовано не розвивалися і не затребувалися від нього [2, с.42].

Дослідження науковців свідчать, що саме проблемно-комунікативна модель навчання завдяки оптимізації взаємин «студент-викладач» в напрямку зближення їх соціально-рольових позицій, взаємообміну інформаційних, регулятивних і контрольних оцінних функцій між суб'єктами навчально-педагогічної діяльності найбільш сприятлива для професійно-рольової підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Помітне зростання пізнавальної активності студентів на заняттях, прояв дієвого інтересу до проблем педагогічної діяльності і пошуку шляхів їх розв'язання, професійно-

педагогічна спрямованість для багатьох постає як внутрішня мотивація навчання у вищому навчальному закладі [7].

Студентський вік є періодом найбільш інтенсивного соціального формування особистості. Це період пошуків самоствердження і самостійності, морального удосконалення і формування соціальної зрілості, розвитку професійного мислення і образу поведінки, тобто період, який суттєво впливає на всі подальші роки життя. Цьому віку властиві не тільки романтичність, активність, творче дерзання, пошук відчуття новизни і нетерпіння до рутини, але й надмірна чутливість, самолюбство, підвищена недовірливість та імпульсивність поведінки, максималізм, нестійкість суджень. Цими особливостями не слід ігнорувати, оскільки саме морально-психологічна нестійкість, підвищена емоційна загостреність і динамічність є тим своєрідним підґрунтям, на якому відбувається становлення і самоствердження особистості.

У зв'язку з прагненням України ввійти у світове співтовариство створюються як позитивні, так і негативні фактори, які впливають на молоду людину. З одного боку, світове співтовариство об'єднує народи світу, руйнує історичні бар'єри, сприяє загальнолюдській цивілізації, а з іншого – загрожує стиранням етнічної та культурної своєрідності, уніфікацією життя за чужими стандартами. Це призводить до того, що для молодої людини, з одного боку, розширюються можливості особистості в плані культурної ідентифікації, відкрився простір для формування широкого спектру ідей і ціннісних орієнтацій. Разом з тим, є і негативні наслідки, а саме: зросла актуальність потреби у задоволенні роботою, у молоді виявилась досить стійка установка на високооплачувану роботу, важкий матеріальний стан більшості сімей призводить до того, що багато молоді шукає швидких великих заробітків, змінюються моральні цінності, розшарування суспільства за матеріальним становищем; отримання максимальних життєвих благ якомога швидше і без зайвих зусиль. Із західноєвропейської культури потрапило те, що головним мірилом є наявність матеріальних благ. Спостерігається зниження інтересу юнаків і дівчат до культури, мистецтва, духовної спадщини тощо. Зростають споживацькі настрої, в першу чергу, у сфері розваг. Жорстокість, порнографія, насильство негативно впливає на нашу молодь. Втрачає цінність класична культура. Нав'язується масова культура, яка легкодоступна через Інтернет-джерела, ЗМІ, супутникове телебачення, відеопродукцію тощо. Молоді люди дуже мало читають художньої літератури або зовсім не читають. Все це змінює духовний світ молодої людини. Сьогодні молодь через нестачу коштів не відвідує культурні заклади, які позитивно впливають на психологічний стан молодої людини. Збільшилась злочинність, насильство, проституція, наркоманія та інші асоціальні прояви.

Все вищезначене вимагає створення нової цілісної системи навчання і, в першу чергу, виховання особистості сучасного фахівця початкової ланки освіти, що включає в себе: упровадження розвивального навчання;

особистісного впливу викладача на студента під час педагогічного спілкування; культурного впливу на студента в процесі педагогічного спілкування; культурного впливу на життєдіяльність колективу навчального закладу, зокрема студентської групи; формувального впливу на соціальну активність студентів, залучення їх до студентського самоврядування тощо.

Отже, вимоги до педагога, його професійної діяльності дуже високі. Мистецтво й майстерність самого викладача допомагають йому у тому, щоб уміти органічно поєднувати в собі функції викладача і вихователя водночас [5, с.17].

Взаємини викладачів і студентів закладів вищої освіти – це особливі стосунки педагога зі студентом (взаємини по вертикалі) та стосунки з майбутніми колегами (взаємини по горизонталі).

Міжособистісні взаємини виникають, розвиваються в процесі спілкування. Навчання неможливе поза спілкуванням, адже тільки завдяки спілкуванню воно стає фактором інтелектуального розвитку людини. «Навчання – це не механічна передача знань. Це надзвичайно складні людські взаємини», - В.Сухомлинський [4, с.108].

Таким чином, там, де є спілкування, там є і виховання, тобто формування людини як особистості. У цьому розумінні спілкування в навчанні, а значить і саме навчання, стає одночасно і фактором виховання людини як особистості. Звідси, головне завдання викладачів повинно полягати в організації спілкування й колективних форм навчання таким чином, щоб ці форми давали одночасно максимальні ефекти в пізнавальному й особистісному розвитку людини. Це тим більше важливо відзначити, що для студентів навчання є провідним видом діяльності, в процесі якої забезпечується основний розвиток людини і як особистості, і як суб'єкта пізнання, спілкування й праці [5, с.12].

Феномен спілкування здійснює багатозначний вплив на стосунки між викладачем і студентами. Спілкування між ними відбувається в двох площинах: перша показує, що суб'єкт спілкування є викладач і спілкування витікає від нього; друга, - що суб'єктом є студент. При цьому слід зазначити, що переважну роль відіграє площина, яка характеризується спілкуванням, спрямованого від викладача до студента.

Водночас, оптимізація педагогічного спілкування, на думку Т.Іванової, створює найкращі умови для формування особистості, забезпечує сприятливий емоційний клімат, управління соціально-психологічними процесами, дозволяє максимально використовувати особистісні особливості вихователя [1, с.17].

Результат освітнього процесу в університеті значною мірою визначається характером взаємодії між студентами й викладачами, організацією спрямованого спілкування між ними. При цьому викладач вищої школи залишається основною ланкою в системі формування особистості фахівця. Викладач здійснює вплив на студентів не лише змістом своїх лекцій і інших

навчальних занять, але й всією своєю особистістю, поведінкою, звичками, манерами, своїм ставленням до справи, науки, іншим людям і в першу чергу – до студентів.

Проблема взаємин «студент-викладач» розглядається також у зв'язку з адаптацією студентів до освітнього процесу в закладі вищої освіти. Це пов'язано, насамперед, із наявним розходженням між психологічною структурою діяльності студента (навчання, яке масове й групове за формою та високо індивідуальне за змістом) і викладача (навпаки, за змістом колективна, а за формою найчастіше індивідуальна).

Дослідники стверджують, що ключем до передбачення людської поведінки є наші знання: минула історія й очікування. Передбачити поведінку можна, розглядаючи взаємини людини зі значимим для неї оточуючим середовищем [5, с.59]. Через це за характером взаємин у системі «викладач-студент» можна розгледіти можливу майбутню професійну поведінку студента, спрогнозувати його майбутні стосунки з дітьми. Це дає ключ до розуміння внутрішнього його світу, настанов щодо себе та інших. Важливо враховувати й той встановлений у дослідженні факт, що в процесі постійної взаємодії викладацьких і студентських колективів як суттєвого аспекту університетського життя, відбувається особистісне зростання, духовно-творче збагачення обох сторін, а це є необхідним елементом спадковості поколінь.

У педагогіці вищої школи розроблені основні вимоги до взаємин у системі «викладач-студент», які б найбільш ефективно позначалися на процесі навчання й виховання студентів:

1) взаємодія фактору співробітництва при організації педагогічного процесу;

2) <http://www.rambler.ru/srch?oe=1251&words=%F4%EE%F0%EC%F3%E2%E0%ED%ED%FF+%EF%F0%EE%F4%E5%F1%B3%E9%ED%E8%F5+%FF%EA%EE%F1%F2%E5%E9+%F3%F7%E8%F2%E5%EB%B3%E2&hilite=00000C1:00044227-11#11> формування в студентів почуття професійної соборності з викладачами;

3) подолання рецидивів авторитарних форм педагогічного впливу, орієнтація педагогічного спілкування на зрілу особистість із розвинутою самосвідомістю;

4) опора на професійний інтерес студентів як фактора керування вихованням і навчанням і реалізація на його основі педагогічного спілкування та всієї системи виховної роботи;

5) включення студентів у різні форми дослідницької діяльності;

6) створення умов для підвищення громадської активності студентів завдяки участі в спільних із викладачем формах роботи;

7) забезпечення наукового співробітництва студентів і викладачів;

8) реалізація системи неофіційних, не регламентованих контактів викладачів і студентів;

- 9) участь професорсько-викладацького складу в студентському дозвіллі;
- 10) виховна робота кураторів у гуртожитку та ін.

При цьому підкреслюється важливість організації взаємин на основі захопленості спільною творчою діяльністю [5].

Все вищезначене дає підстави стверджувати, що сучасна педагогічна наука розглядає взаємини викладачів і студентів як особливий соціально-професійний феномен і важливу складову цілісного педагогічного процесу підготовки фахівця початкової школи у закладі вищої освіти.

Особливо важливе значення мають взаємини студента з викладачами для формування гуманістичних орієнтацій і способів поведінки майбутнього вчителя, зокрема альтруїстичних почуттів і відношень особистості, почуття власної гідності і прийняття самоцінності іншої людини, педагогічного оптимізму і співчуття, розуміння дитини, здатності відгукнутися на її проблеми і радощі та бути готовим надати їй своєчасну допомогу і підтримку.

Отже, процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи з погляду на його особистісне зростання має відбуватися за умов сприятливого соціально-психологічного клімату у закладі вищої освіти, за якого студенти і викладачі залучаються в єдиний процес спільної навчально-педагогічної діяльності на основі принципів демократизації міжособистісних взаємин, творчої активності й професійно-особистісного самоствердження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванова Т.В. Культурологическая подготовка будущего учителя /Т.В.Иванова.- К.: ЦВП, 2005.- 282с.
2. Легкий М.П. Психологічне забезпечення розвитку творчості //Обдарована дитина.- 2001.-№2.- С. 42-44.
3. Макаренко А.С. Методика организации воспитательного процесса. – М.: Просвещение, 1976. – 276с.
4. Тарапака Н.В. В.О. Сухомлинський про роль педагога в емоційно-естетичному вихованні дітей //Наукові записки. Серія: педагогічні науки. - Кіровоград, КДПУ, 1999. - Вип. 17. - С. 104 - 114.
5. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник /В.М.Теслюк. – К.: Вид-во Ліра-К, 2018. – 340с.
6. Ушинский К.Д. О воспитании эстетических чувств // Собр. соч.: В 11 т. - М.- Л., 1960. - Т. 10. - С.52.
7. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. - К., 1987. – 164 с.
8. Чебикін О. Я. Становлення емоційної зрілості особистості : моногр. / О. Я. Чебикін. – О.: СВД Черкасов, 2009. – 230 с.

Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі трансформаційних процесів

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Підписано до друку 28.11.2018 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Умов. друк. арк. 9,45

Наклад 100 прим. Замовлення 6701.

Надруковано з оригінал-макету замовника

Замовник: Херсонський державний університет

73008, м. Херсон, Бериславське шосе, 24

Видавник: Видавництво ХНТУ